

Muistio

11.11.2025

VN/24181/2023

Uhripoliittinen toimenpideohjelma: uhri rikosprosessissa -työryhmän kokous

Aika 11.11.2025 klo 13–15

Paikka Mariankatu 9, nh. Pullonkaula / Microsoft Teams

Paikalla Venla Roth, oikeusministeriö (pj.)
Arto Hietanen, sisäministeriö (paikalla kohdat 1–6)
Minna Viuhko, sosiaali- ja terveysministeriö
Heidi Savurinne, Syyttäjälaitos
Olga Larinkari, Poliisihallitus
Inka Grönqvist, Tuomioistuinvirasto
Oliver Meriläinen, Oikeuspalveluvirasto
Anu Karhinen-Soppi, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Julia Korkman, Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti HEUNI
Leena-Kaisa Åberg, Rikosuhripäivystys
Pauliina Sillfors, oikeusministeriö (siht.)

Kuultavana kehittämisspäällikkö Tarja Mankkinen, poliisitoiminnan kehittämisyksikkö, sisäministeriö (paikalla kohdan 5)

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.04 ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Työryhmän varapuheenjohtaja Venla Roth toimi kokouksen puheenjohtajana varsinaisen puheenjohtajan ollessa estyneenä.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen asialista muutettuna siten, että kohta 6 siirrettiin kohtaan 4.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

3. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

4. Keskustelu tehtävän 4 toteuttamisesta ja mahdollisesta tarkennuksesta

Työryhmän tehtävänä 4 on kartoittaa uhrin oikeuksia tilanteissa, joissa työntekijä joutuu rikoksen uhriksi ja arvioida tähän liittyviä mahdollisia kehittämistarpeita. Roth kertoi, ettei ole vielä saanut uhripoliittisen toimenpideohjelman ohjausryhmän puheenjohtajalta, osastopäällikkö ja ylijohtaja Ville Hinkkaselta, näkemystä tehtävän tarkentamisesta. Roth ehdotti, että työryhmä aloittaisi tehtävän toteuttamisen siten, että työryhmän rikosprosessitoimijoiden edustajat kartoittavat omissa organisaatioissaan, mitä toimenpiteitä on tehtävään liittyen 4 jo toteutettu ja mitä toimia olisi vielä tarpeen käynnistää. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan, tulisiko työryhmän ryhtyä muihin toimenpiteisiin tehtävän toteuttamiseksi. Tehtävää 4 käsiteltäisiin seuraavan kerran helmikuun kokouksessa yhdessä tehtävän 3 kanssa. Samassa kokouksessa käsiteltäisiin Suomen Poliisijärjestöjen Liiton oikeusministerille lähettämä ehdotus oikeudenkäyntikuluja koskevan erityislain (269/1974) säännösten ajantasaistamisesta. Ehdotuksen mukaan oikeudenkäynnin kuluriskin tulisi kohdistua työnantajatahoon, jonka määräyksessä tehtäviä suoritetaan. Roth avasi keskustelun asiasta.

Jäsenten arvion mukaan tietoa tilanteista, joissa työntekijä joutuu rikoksen uhriksi työssään, on saatavilla jonkin verran. Tiedonkeruu kuitenkin vaihtelee organisaatioittain. Larinkari kertoi, ettei poliisissa ole hänen tietääkseen ollut viime vuosina systemaattista tiedonkeruuta aiheesta. Maalittamisesta on kuitenkin toteutettu henkilöstölle kysely. Poliisibarometrissa saattaa olla aiheeseen liittyvää tietoa. Lisäksi Poliisihallituksen johdolla vuosina 2019–2020 toiminut työryhmä on laatinut 16-sivuisen raportin aiheesta, jonka Larinkari toimittaa työryhmälle. Hän toimittaa työryhmälle myös pro gradu -tutkielmansa, joka käsittelee samaa aihepiiriä. Larinkari ehdotti, että käräjätuomari ja rikosylitarkastaja Sanna Luoma kutsutaan työryhmän kuultavaksi. Larinkarin mukaan poliisi kohtaa työssään jatkuvasti väkivaltaa. Hietasen mukaan tilastoja poliisiin kohdistuvista rikoksista olisi saatavilla Patja-järjestelmästä. Åberg mainitsi Tuomariliiton aiheesta tekemän selvityksen ja ehdotti kuultavaksi oikeustieteen tohtori, dosentti Henri Rikanderia.

Savurinteen mukaan Syyttäjälaitoksessa rikosasiat käsitellään tyypillisesti lähiesihenkilön kanssa, ja tarvittaessa ollaan yhteydessä poliisiin. Yksittäiset tapaukset eivät ole julkista tietoa, eikä asiaa ole todennäköisesti kartoitettu Syyttäjälaitoksessa viime vuosina. Savurinteen mukaan Suomen Syyttäjähdistys (SSY) on ollut asiassa aktiivisempi. Savurinne selvittää, löytyykö SSY:ltä tietoa aiheesta. Grönqvistin mukaan Tuomioistuinviraston osalta tilanne on samankaltainen kuin Syyttäjälaitoksessa. Heillä ei ole tiedossa tilanteiden tarkkaa määrää, ja Grönqvist epäilee, että tieto ei jostain syystä välity keskushallintoon. Häirintä, uhkailu ja maalittaminen ovat niin arkipäiväisiä, ettei niistä välttämättä ilmoiteta. Konkreettisia vaara- ja uhkatilanteita kohtaavat erityisesti haastemiehet kenttätöissä. Ohjeistusta on saatavilla, mutta tiedonkulkua keskushallintoon tulisi parantaa. Tältä osin ohjeistuksen tarkastelu voisi olla tarpeen. Tämä voisi mahdollisesti olla myös yksi työryhmän ehdotuksista. Meriläinen selvittää tilanteen Oikeuspalveluviraston osalta. Korkman mainitsi, että HEUNI on tuottanut aiheeseen liittyvän raportin vuonna 2010. Lisäksi hän nosti esiin, että niin sanotut sarjavalittajat ovat yleisiä ja voivat olla samoja henkilöitä, jotka harjoittavat maalittamista. Lisäksi keskusteltiin laajemman tiedonkeruun tarpeesta, esimerkiksi Webropol-kyselyn lähettämisestä tuomioistuinlaitoksille sen selvittämiseksi, kuinka yleisiä tehtävään 4 liittyvät tilanteet ovat. Todettiin, ettei työryhmä tässä vaiheessa toteuta laajempaa selvitystä aiheesta. Työryhmä oli yksimielinen siitä, että toimenpiteille on selkeä tarve, eikä painopisteen tule olla enää lisäselvityksissä. Tiedossa on, että ongelma on todellinen ja tapauksia on paljon.

Todettiin, että tehtävän 4 tarkentaminen on välttämätöntä, jotta se voidaan toteuttaa työryhmälle annetussa aikataulussa. Sovittiin, että työryhmän rikosprosessitoimijoiden edustajat kartoittavat

omissa organisaatioissaan jo toteutetut toimenpiteet sekä ne toimet, jotka ovat vielä tarpeen käynnistää. Kartoituksessa selvitetään, onko organisaatioilla selkeät toimintamallit ja ohjeet tehtävään 4 liittyviin tilanteisiin ja ovatko ne riittäviä. Lisäksi tarkastellaan, onko käytössä muita toimivia käytäntöjä uhrin oikeuksien edistämiseksi, mitä voitaisiin parantaa sekä onko huomioitu, että tilanteet voivat olla pitkäkestoisia ja uhrin tuentarve jatkaa pitkään. Kartoituksen tulee kohdistua toimenpiteisiin ja kehittämistarpeisiin, jotka liittyvät rikoksen uhrin aseman parantamiseen. Kartoitukset toimitetaan kirjallisesti sihteerille ja niitä käsitellään helmikuun kokouksessa. Henri Rikander ja Sanna Luoma kutsutaan kuultaviksi helmikuun kokoukseen. Lisäksi pyydetään sosiaali- ja terveysministeriön valvontayksikön näkemystä siitä, tulisiko työryhmän ottaa huomioon myös työsuojeluvastuualue tehtävän 4 toteuttamisessa.

5. Sisäministeriön työryhmän ehdotuksen (2021) eteneminen maalittamisen vastaisten toimien tehostamiseksi

kuultavana Tarja Mankkinen sisäministeriö

Mankkinen aloitti kertomalla sisäministeriön työryhmän tehtävistä maalittamisen vastaisten toimien tehostamiseksi sekä työryhmän asettamisen taustalla olleesta yhteiskunnallisesta tilanteesta. Maalittaminen oli tuolloin uusi ilmiö, jonka kohteeksi joutuivat monet eri alojen henkilöt. Työryhmän tavoitteena oli luoda tilannekuva maalittamisesta ja sen laajuudesta. Työryhmä kuuli laajasti eri alojen asiantuntijoita ja järjesti aiheesta seminaarin sekä kyselyn. Tavoitteena oli saavuttaa yhteinen käsitys siitä, mitä maalittamisella tarkoitetaan. Tämän jälkeen käynnistettiin tutkimushanke maalittamisen laajuuden selvittämiseksi ja luotettavan tiedon tuottamiseksi aiheesta.

Sisäministeriön työryhmän tuli lisäksi tarkastella, miten maalittamisen uhrin pääsy palveluiden piiriin toteutuu esitutkinnan yhteydessä ja arvioida tähän vaikuttavia keskeisiä seikkoja. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli tarkastella olemassa olevia suojakeinoja ja tehdä ehdotuksia niiden kehittämiseksi maalittamisen uhrin suojelun parantamiseksi. Työryhmän tuli selvittää poliisin toimintaa maalittamisjuttujen yhteydessä sekä mahdollisia alueellisia eroja. Lisäksi tuli esittää ehdotuksia uhrin oikeusturvan parantamiseksi poliisin toiminnassa ja keinoja poliisilaitosten välisten erojen vähentämiseksi. Työryhmä ehdotti, että maalittamisen uhrin asemaa ja oikeuksien toteutumista parannetaan poliisitoiminnassa jatkamalla poliisin koulutusta maalittamisjuttujen tutkinnassa. Lisäksi ehdotettiin poliisilaitosten välisten erojen vähentämistä varmistamalla yhteiset käytännöt ja prosessit sekä lisäämällä uhrin näkökulman tunnistamista ja sensitiivistä kohtaamista poliisi-työssä. Mankkinen totesi, ettei hänellä ole tietoa ehdotusten toteutumisesta. Larinkari totesi, ettei poliisissa ole erillistä ohjetta maalittamistilanteisiin. Poliisi on pyrkinyt vähentämään pistemäistä ohjeistusta. Täydennyskoulutusta on järjestetty ainakin verkossa tapahtuvasta järjestelmällisestä häirinnästä. Larinkari kerää tiedot koulutuksista ja toimittaa ne työryhmälle.

Mankkinen jatkoi kertomalla, että työryhmä teki myös ehdotuksia maalittamisen uhrin tuen parantamiseksi. Työryhmä katsoi, että tukea voitaisiin parantaa vahvistamalla poliisin kautta tapahtuvaa ohjausta uhrin tukipalveluihin. Lisäksi korostettiin, että pelkkien rikosnimikkeiden tarkastelu ei riitä arvioimaan maalittamisen vaikutuksia uhriin eikä uhrin tuen tarvetta. Tukea voitaisiin parantaa myös vahvistamalla uhrin ohjausta tukipalveluihin muissa viranomaisissa, kuten sosiaali- ja terveystoimessa sekä nuorisotoimessa. Lisäksi ehdotettiin järjestöjen osaamisen lisäämistä maalittamisen uhrien tukemisessa. Tukea voitaisiin vahvistaa myös lisäämällä kohdennettua viestintää ja tiedon levittämistä RIKUn palveluista sekä muista uhrin tukipalveluista, esimerkiksi yhteisillä kampanjoilla sekä lisäämällä työnantajien tietoa uhrin tukipalveluista.

Åberg totesi, että RIKUssa on järjestetty koulutusta aiheesta koko henkilökunnalle. RIKUssa tiedostetaan, että maalittaminen on oma erityinen ilmiönsä. RIKUn tilastoissa maalittamistapauksia ei ole luokiteltu erikseen. Uhrin tuen tarve arvioidaan aina kokonaisuutena. RIKU ei ole toteuttanut erillisiä kampanjoita aiheesta. Maalittamisen uhrit eivät kuulu RIKUn suurimpiin asiakasryhmiin, eikä erityisrahoitusta tämän tyyppiseen kampanjointiin ole ollut. Hietanen nosti lisäksi esiin,

että valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (VN TEAS) on tehnyt selvityksen poliisin ohjauksista tukipalveluihin.

Mankkinen jatkoi, että työryhmä ehdotti myös varmistettavaksi, että työnantajat tukevat maalittamistilanteissa työntekijöitä laatimalla toimintaohjeet tilanteisiin, joissa työntekijä, freelancer tai toiminnassa mukana oleva vapaaehtoinen joutuu maalittamisen kohteeksi. Kriminalisoinnin osalta oikeusministeriöllä on ollut vahva kanta, ettei maalittamista tule erikseen kriminalisoida. Rangastaviksi on jo säädetty lukuisia rikoksia, joiden katsotaan liittyvän toimintaan, johon maalittaminen usein yhdistetään. Mankkinen totesi, ettei työryhmän ehdotusten toteutumisesta ole seurattu. Vaikka maalittaminen ei ole enää yhtä näkyvästi esillä julkisessa keskustelussa, ilmiö ei ole kadonnut. Hän korosti, että maalittaminen on vakava uhka oikeusvaltiolle ja asia, joka on otettava vakavasti.

Työryhmä kiitti Mankkista esityksestä. Mankkisen Power Point –esitys toimitetaan työryhmän jäsenille ja varajäsenille muistion liitteenä.

6. Keskustelu tehtävän 3 toteuttamisesta ja työryhmän alustavista näkemyksistä

Roth kysyi työryhmän näkemystä siitä, pitäisikö vielä selvittää, mitkä sisäministeriön työryhmän ehdotuksista on toteutettu, miten työnantajat tukevat maalittamisen uhreja ja onko työnantajilla toimintaohjeita maalittamistilanteisiin. Keskustelussa sisäministeriön työryhmän ehdotuksia pidettiin yleisesti hyvinä ja konkreettisina, ja niiden toteutumisen selvittämistä pidettiin tarpeellisena. Lisäksi keskusteltiin siitä, miten ilmiö vaikuttaa oikeusvaltion toimivuuteen ja tulevaisuuteen.

Sovittiin, että työryhmän Tuomioistuinviraston, Poliisihallituksen, Oikeuspalveluviraston ja Syyttäjälaitoksen edustajat selvittävät omissa organisaatioissaan toteutetut toimet sekä mahdolliset kehittämistarpeet. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole toimittaa työryhmälle organisaatioiden ohjeistuksia tai muita dokumentteja, vaan laatia yhteenveto siitä, millaisia ohjeistuksia on olemassa ja mitä toimenpiteitä on toteutettu.

7. Muut asiat

Työryhmän tehtävään 1 liittyvä lausuntopyyntö ja sen jakelu toimitetaan kirjallisesti työryhmän hyväksyttäväksi. Sihteeri päivittää työsuunnitelman huomioiden loka- ja marraskuun kokouksissa sovitut asiat ja toimittaa päivitetyn version työryhmälle.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.59.